

Posudek oponenta rigorózní práce

Jméno uchazeče: Mgr. Jan Ožana

Název práce: Náklady exekuce prováděné soudními exekutory

Oponent: JUDr. Petr Lavický, Ph.D.

I.

Posuzovaná rigorózní práce je věnována tématu nákladů exekuce prováděné soudními exekutory. Autor rozvrhl látku do devíti kapitol. První tři mají spíše obecnější ráz; krom vlastního úvodu se v nich rozebírá „úvod do civilněprávního výkonu práva“, úplatnost exekuce a nezávislost soudních exekutorů. Vlastnímu tématu práce jsou věnovány kapitoly 4. a 5., zabývající se jednotlivými náklady vznikajícími v exekučním řízení a rozhodováním o nákladech exekučního řízení. Následující dvě partie o spojování exekucí a zásadě teritoriality s vlastním tématem práce spíše jenom volně souvisejí. Práci uzavírá stručný exkurs do některých zahraničních úprav (jenž kupř. v případě Německa zmiňuje otázku nákladů exekuce jenom v jednom odstavci jako „zajímavost“) a závěr. Je tedy zřejmé, že tomu, co mělo být předmětem práce, je věnováno jenom něco málo přes polovinu jejího rozsahu. Ostatní strany jsou věnovány výkladů úvodním, závěrečným a více či méně souvisejícím.

II.

Podle čl. 14 směrnice děkanky č. 2/2010, kterou se stanoví náležitosti kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, „rigorózní prací autor prokazuje svoji schopnost samostatné činnosti v oblasti výzkumu a vývoje. Autor si odpovídá na stanovené výzkumné otázky, testuje vlastní hypotézy a drží se zvolené metodologie. V textu je popis potlačen na minimum, převládají analyticko-teoretické části s vysokým vkladem autora. Předpokládá se použití širokého okruhu odborných zdrojů, včetně časopisů a zahraniční literatury“.

Z dále podaného rozboru metody zpracování, obsahu a literárního zázemí práce bude zřejmé, že požadavky stanovené v tomto článku práce nesplňuje.

III.

Práce by měla odpovídat na stanovené výzkumné otázky, testovat vlastní hypotézy a držet se zvolené metodologie (viz shora citované ustanovení). Autor posuzovaného díla si však v úvodu nejen nevytkl žádné hypotézy či výzkumné otázky, ale nevymezil ani metodu, kterou bude pracovat. Zmínka o „analyticko-kritickém přístupu“ (s. 14) vymezením metodologie není. Navozuje-li na témže místě práce dojem, že bude zpracována komparativní metodou, pak je nutno konstatovat, že exkurs do zahraničních právních řádů, který práce obsahuje, není žádnou komparací, ale pouhým stručným informováním o zahraničních právních úpravách.

IV.

Po obsahové stránce se již v prvních dvou kapitolách práce projevuje základní autorův přístup, spočívající v jednostranném a nekritickém zdůrazňování nevyhnutelné nutnosti existence soudních exekutorů, jakož i předností jimi prováděných exekucí oproti exekucím prováděným soudy podle ustanovení občanského soudního řádu o tzv. výkonu rozhodnutí (viz též závěr na s. 89). Nic na tom nemění ani proklamace na s. 9, dle níž má práce podat ucelený a objektivní náhled na problematiku nákladů exekucí, a nikoliv obhajovat exekutorský stav. Byl-li to skutečný záměr autora, pak – až na výjimky – mu výsledný dojem z práce vůbec neodpovídá. K tomu přispívá mj. argumentace založená na úsudcích, které se neopírají o žádné výzkumy či prameny; např. „převážná část naší společnosti se domnívá, že...“, „mnozí tvrdí, že...“ atp. (s. 9).

Klíčový rozdíl mezi exekucí prováděnou soudy na straně jedné a exekutory na straně druhé práce spatřuje zřejmě v tom, že zatímco soudnictví není ekonomicky zainteresováno na úspěšnosti tzv. výkonu rozhodnutí, soudní exekutoři naopak na výsledku exekuce materiálně zainteresováni jsou (viz např. strany 7, 8, 12). Zda právě tato okolnost je předností, a nikoliv velmi výrazným rizikem, je přinejmenším diskutabilní. Výstižně to připomíná odstavec 23. plenárního nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 51/05: „Skutečnost, že exekutor je osobou markantně ekonomicky zainteresovanou na úspěšnosti výkonu rozhodnutí, má na jedné straně zajišťovat již zmíněnou efektivitu exekuce, zároveň však stejná skutečnost může vést k pochybnostem, zda konkrétní soudní exekutor bude za všech okolností postupovat vůči osobě dlužníka spravedlivě, a to včetně plného uplatnění zásady

proporcionality zásahů státní moci do práv občanů. Uvedená pochybnost je přitom podložena reálnou zkušeností z praxe orgánů veřejné moci, včetně obecných soudů a Ústavního soudu i z praxe nevládních organizací. Ústavní soud v této souvislosti odkazuje také na Souhrnnou zprávu o činnosti Veřejného ochránce práv za rok 2007 i za rok 2006 (viz [2]<http://www.ochrance.cz>) a tam uvedenou kasuistiku, popř. na závěry nevládní neziskové organizace Iuridicum Remedium (dostupné na <http://www.iure.org/609541>). "Tyto – reálnou zkušeností podložené – pochybnosti pak mohou vést k otázce, zda má být prolomen státní monopol vynucování práva (uznávaný ve většině zemí, k jejichž právnímu okruhu náš právní řád patří) a provádění exekucí má být přeneseno na soukromé osoby, které tak činí podnikatelsky a za účelem dosažení vlastního zisku, nebo zda jde o krok nesprávným směrem, popř. zda vůbec jde o krok ústavně konformní (nelze totiž chránit jenom základní právo věřitele na ochranu jeho vlastnictví a jeho právo na účinnou právní ochranu, ale stejně tak je zapotřebí poskytnout ochranu základním právům povinného, které s nimi stojí v kolizi, ať již chrání osobnostní, nebo majetkovou sféru povinného). Tím ovšem není řečeno, že dřívější nebo současná podoba tzv. soudního výkonu v České republice je vyhovující a prosta jakýchkoliv problémů; i zde ale platí, že je věcí státu organizovat soudnictví tak, aby dostál své povinnosti poskytovat všem subjektům právní ochranu. Fakt, že něco takového možné je i bez privatizace exekucí, dokládají mnohé zahraniční právní úpravy.

Druhý základní nedostatek tzv. soudního výkonu spatřuje autor v „pasivitě soudů“, tj. v tom, že „soudy v rámci výkonu rozhodnutí aktivně nevyhledávají majetek povinného, když tato povinnost jde především k tíži oprávněného“. Je na oprávněném, aby navrhl způsob výkonu rozhodnutí a vymezil majetek, který má být postižen. To považuje autor dnes již za těžko obhajitelné (s. 7, 12). Krom odkazu na obtíže při dohledávání majetku povinného však autor takto závažný závěr žádnou argumentací nepodkládá. Bylo by přitom zapotřebí přinejmenším posoudit z pohledu základních principů ovládajících exekuční řízení, nakolik je s nimi v souladu postup, v rámci něž nebude u exekuce na peněžitá plnění vymezení majetku, který má být postižen, a určení toho, jakým způsobem má být postižen, vůbec v rukou oprávněného.

Práce obsahuje pojmové nepřesnosti. Např. exekuce se v ní ztotožňuje s řízením a vydává se za nástroj či druh výkonu práva (s. 8, 12). Ve skutečnosti je mezi oběma

pojmy rozdíl. Exekuční řízení je druhem civilního procesu, v němž dochází k exekuci. Exekucí potom rozumíme faktickou nucenou realizaci povinnosti k plnění, která byla povinnému uložena v exekučním titulu a kterou povinný nesplnil dobrovolně, a to prostřednictvím státní donucovací moci.

Část práce týkající se vlastní problematiky nákladů exekučního řízení představuje prakticky orientovaný odborný text, založený na rozboru názorů komentářové a časopisecké literatury a judikatury. Spíše tedy vypadá jako „vodítko či pomůcka v soudobé právní praxi“, než jako „dílo vědecko-právní“ (s. 89). To je však vzhledem ke stanoveným požadavkům na rigorózní práci málo.

V.

Pod předchozím bodem bylo poukázáno na nedostatky při vymezení pojmu exekuce a exekučního řízení. Mj. právě na pokusu o vymezení pojmu exekuce na s. 13 až 14 je výrazně patrná okolnost, která se prolíná celou prací, a sice absence pevného teoretického podkladu. Autor se neseznámil nejen s jakoukoliv zahraniční prací, která by se zabývala exekučním právem, ale nezná ani základní teoretické práce tuzemské, kupř. z pera Fialy nebo Macura. Literatura, se kterou pracuje, se omezuje na praktické příručky či komentáře a učebnice, popř. na prakticky orientované články. To samozřejmě samo o sobě k sepsání kvalitní práce stačit nemůže. Oproti požadavkům shora citované směrnice tak práce postrádá teoretický rozměr, a co do literárního zázemí nemůže být ani řeči o využití širokého okruhu odborných zdrojů. Se zahraničními literárními prameny potom posuzované dílo nepracuje vůbec, a to dokonce ani v části věnované exkurzi do zahraničních úprav.

VI.

S ohledem na shora popsané nedostatky metodologické, obsahové i literární je nutno konstatovat, že práce **nesplňuje požadavky** stanovené v čl. 14 směrnice děkanky č. 2/2010, kterou se stanoví náležitosti kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, a proto ji **nedoporučuji k obhajobě**.

V Brně dne 9. října 2015

Petr Lavický